

K. Marx—F. Engels

O HISTORIJSKOM MATERIJALIZMU IZBOR TEKSTOVA

Biblioteka »Suvremena misao«, Skolska knjiga, Zagreb 1974, 232 stranice

Izbor Marxovih i Engelsovih tekstova o »Historijskom materijalizmu« priredili su Rade Kalanj, Vjekoslav Mikecin i Ivan Salečić s ciljem da »čitatelji putem ovih tekstova shvate u čemu je aktualnost pa i nadmoćnost historijskog materijalizma danas u usporedbi s brojnim drugim teorijama i filozofijama« (str. 5), kako je u uvodnom tekstu pod naslovom »O historijskom materijalizmu danas« rekao Vjekoslav Mikecin, jedan od sastavljača »Izbora«. On, nadalje, skreće pažnju čitateljima na »neka pitanja koja se nameću u povodu izdanja ovog izbora tekstova o historijskom materijalizmu« (str. 6): aktualnost historijskog materijalizma, njegov metodologijsko-teorijski značaj, poimanje čovjeka i historije te duhovne proizvodnje uopće.

Sam izbor tekstova sačinjen je prema našim izdanjima Marxovih i Engelsovih djela a strukturiran u devet tematskih cjelina: materijalističko shvaćanje historije; načini proizvodnje i društveni odnosi; podjela rada, privatno vlasništvo i otuđenje; klasna diferencijacija društva; država i društvo; duhovna proizvodnja i oblici društvene svijesti; historijsko-materijalističko shvaćanje umjetnosti; od klasnog društva prema besklasnoj društvenoj zajednici, te čovjek, društvo i povijest. Na prvi je pogled uočljivo da su sastavljači »Izbora« pokušali ukazati na multidimenzionalnost historijskog materijalizma ili te Marxove i Engelsove misli. No, uza sve štovanje prema njihovom, mora se reći, delikatnom zadatku, čini nam se neizbježnim primjedba da bi u ovakvu izboru tekstova ili bar strukturaciji tematskih cjelina moralo biti mjesta Marxovom poimanju praxisa — kategoriji koja je za samog Marxa *nazivnik* (podvukao S. B.) svog društvenog života.

Osnovna vrijednost ovog izbora tekstova Marxa i Engelsa jest ponajprije i ponajviše informativne prirode. Namijenjen je širokom krugu čitalaca koji se istodobno upućuju na integralne tekstone Marxa i Engelsa. Čini nam se da je usitnjenost tekstova, svedena ponegdje i do razine citata, upravo rezultat nastojanja sastavljača da se otvori što

više prolaza u grandiozno zdanje Marxova i Engelsova učenja. Za takvo nastojanje sastavljačima sve pohvale. Posebno za bogat i prikladan tumač pojmova koji ovoj ediciji daje i izvjesnu enciklopedijsku notu.

Konačno, može se reći da izbor Marxovih i Engelsovih tekstova »O historijskom materijalizmu« uz hvale vrijedne napore sastavljača, može i treba da odigra baš onu ulogu koju su mu oni u uvodu i namijenili: »da svim zainteresiranim čitateljima omogući relativno cjelovit uvid u učenje osnivača historijskog materijalizma« (str. 14).

Sava Bogdanović

Bunge, Cimuta, Di Siena i dr.

MARKSIZAM I PRIRODNE ZNANOSTI IZBOR TEKSTOVA

Biblioteka »Suvremena misao«, Skolska knjiga, Zagreb 1974, priređivači: Vjekoslav Mikecin i Ivan Salečić, 220 stranica

Možda se uvodno smisao ovoga izbora tekstova ponajbolje može odrediti citiranjem pitanja koja priređivači, *Vjekoslav Mikecin i Ivan Salečić*, najavljuju u predgovoru. Oni pišu: »Danas, kao i u prošlosti, pitanje o odnosu marksizma (kao 'pogleda na svijet' i u isti mah kao znanosti o društvu, ili pak kao znanosti o mnogostrukim aspektima društvenog bitka) i prirodnih znanosti postavlja se u dvojakom smislu:

1. Da li spoznajni model znanosti o prirodi korespondira s modelom znanosti o društvu, te da li, u skladu s tim, postoji jedinstvena generalna znanstvena metoda za oblast tzv. prirodnih i tzv. povijesno-društvenih fenomena; i napokon, što čini objektivno valjanim odnosno objektivno istinitim (neideologijskim) znanje o društvu?

2. Ako je dana mogućnost da u svakom znanju, pa i u onome o prirodnim fenomenima, dođu do izražaja, pri 'obradi' tzv. iskustvenih, objektivno-provjerljivih, itd. činjenica, stanoviti ideološki stavovi, ili točnije povijesno-društveno uvjetovane norme i vrijednosti — je li onda moguće govoriti o ideološkoj neutralnosti prirodnih znanosti« (str. 6).

U prvom prilogu *Dan Muir* govori o marksizmu i znanosti. Autor polazi od pitanja »ide li marksizam ukorak sa